

DUES LLISTES DE MONTUÏRERS DE MITJAN SEGLE XIV

Joan Miralles i Monserrat

Present en aquesta ocasió dues llistes d'homes d'armes de Montuïri de mitjan segle XIV. Tal com apuntàvem en el nostre *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV* (1997)¹, en parlar de la llista general d'homes d'armes de les viles de la part forana de Mallorca: "Es tracta de la llista d'homes d'armes de Mallorca elaborada en ocasió de la guerra amb Castella el 1359. Segons l'arxiver Joan Rosselló, inclou tots els homes de setze a seixanta anys en disposició de poder usar armes. La llista concerneix tots els pobles de la part forana de Mallorca, tret només de Pollença i Alcúdia. És, per tant, un repertori antroponímic interessantíssim perquè inclou, entre molts d'altres noms, la relació més antiga que coneixem dels noms dels néts, o renéts, de la primera generació de mallorquins nats o vinguts a Mallorca al segle XIII, provinents sobretot de terres catalanes.

D'altra banda, el nombre total d'homes d'armes, 4.386, és una xifra molt remarcable, tractant-se d'una font medieval. En principi, inclou també els preveres, els jueus i els esclaus manumissos. Tanmateix, veim que hi manquen almenys els jueus de Felanitx i de Porreres, on sabem que hi havia call. És, per tant, una llista ben representativa per a deduir la població de cada vila i, quasi no cal dir-ho, només aquest repertori ja ens subministra el canemàs fonamental de l'antroponímia mallorquina posterior.

És particularment interessant remarcar que en molts casos hi ha hagut una gran continuïtat de tradició antroponímica en els pobles mallorquins des del segle XIV. Així és que almenys en bona part els llinatges actuals més característics dels municipis mallorquins ja surten consignats en aquesta llista del 1359 en les localitats respectives".²

La llista d'homes d'armes es troba dipositada a l'Arxiu Diocesà de Mallorca i porta la signatura MSL 307. Conté 65 folis en paper d'origen italià i hi intervingueren sis mans diferents. L'escriptura és la gòtica cursiva catalana de mitjan segle XIV. Hi ha dues llistes referides a Montuïri i no en sabem el motiu. La primera (fol. 9v), escrita *Montuhiri*, es troba entre la llista de *Vayldamusa* i la de *Campos* i la segona (fol. 58-59v), escrita *Muntuyri*, entre la de *Petra* i la de *Buyola*. La primera llista inclou 51 noms, dels quals hi ha 45 noms que estan repetits en la segona llista. Els únics noms exclusius d'aquesta

1 JOAN MIRALLES i MONSERRAT: *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*, Institut d'Estudis Catalans, Repertoris de la Secció Filològica, III, Barcelona 1997.

2 Op. cit., pàgs. 19 i 20.

primera llista *Bartomeu Burguès, Berenguer Massil, Pere Porret, Guillem Vingut, Jacme Barceló i Bernat Vergili*. La segona llista inclou 130 noms, entre els quals hi ha tres clergues i nou jueus.³

ELS LLINATGES⁴

Els llinatges de les dues llistes, en la grafia original que apareixen, són els següents:⁵

Agost: “*Agost. Ahost. Gost. Gos*. Nom del mes vuitè de l’any. Les dues darreres formes són reduccions vulgars del nom *agost*.” (Moll, p. 261).

Arbonès: “*Arbonès. Arbolès*. Reducció de *Narbonès*, “nadiu de Narbona”. La forma *Narbonès* ha estat interpretada com si fos *N’Arbonès* (amb la N’ de l’article personal), i per això s’ha reduït a *Arbonès*” (Moll, p. 171).

Argenter: En d’altres documents montuïrers de l’època surt sota la forma *Argentó*: “*Argentó*. Forma masculinitzada del topònim *Argentona* (vila del Maresme), com *Barceló* de *Barcelona*, Tarragó de Tarragona.” (Moll, p. 128).

Arnau: “*Arnal. Arnall. Arnau. Arnaus. Arnaut. Arnay*. D’*Arnoald*, “dominador de l’àguila”. *Arnaldus* (816)”. (Moll, p. 95).

Ascanella: Variant gràfica d’*Escanella*. Segons Moll: “*Escanelles*. Potser de *Scone-hildis*, nom de dona que significava “bell combat”. *Schinildis* (913) (Moll, p. 149, 1ª ed.). El RAC.I inclou, segurament en context llatí, les variants *Schinilde* (913), *Hischinildes* (927), *Eschenildes* (930), *Eschineldes* (930), *Esquinilde* (961) i *Eschenilli* (998) (op. cit. s.v. *Eschenildes*, p. 283). També podria ser una variant assimilada del mot *ascona* “dard o espècie de llança curta”. Hi ha d’altres noms d’armes que han passat a ser llinatges: *Ballesta*, *Broquetas*, *Bruqués*, *Bruquet*, *Canivell* (*Ganivet*), etc.

Asteva: Variant gràfica de *Esteve*: “*Esteve. Esteva. Estebe*. De STEPHANUS, nom (grec) del primer màrtir cristià. *Stevano* (912); *Stefanus* (937)” (Moll, p. 76).

³ Op. cit., pàgs. 26-28.

⁴ En aquesta ocasió només analitzarem els llinatges. Ja en parlarem a JOAN MIRALLES I MONSERRAT, *Un llibre de cort reial mallorquí del segle XIV (1357-60). Introducció, transcripció i estudi lingüístic*, segon volum, Institut d’Estudis Baleàrics, Editorial Moll, Mallorca 1984, pàgs. 135-174. Pel que fa als prenomes, a més de l’obra tot just citada (pàgs. 137-141), vegeu el meu article *Prenoms dels homes d’armes mallorquins del 1359*, dins *Miscel·lània d’homenatge a Enric Moreu-Rey*, vol. II, a cura d’Albert Manent i Joan Veny, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Societat d’Onomàstica, Universitat de Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1988, pàgs. 445-463.

⁵ Pel que fa al comentari lingüístic partim sobretot de la monografia de FRANCESC DE B. MOLL: *Els llinatges catalans (Catalunya, País Valencià, Illes Balears) Assaig de divulgació lingüística*, segona edició, molt augmentada, Mallorca, Editorial Moll 1982. En alguns casos hem aportat també informació del *Repertori d’antropònims catalans* (RAC), I, de JORDI BOLÓS i MASCLANS i JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI, Institut d’Estudis Catalans, Repertoris de la Secció Filològica, II, Barcelona 1994.

Banet: Variant gràfica de *Benet*: “*Benet. Banet. Beneit. Benaseit. Beneseit. Beneset. Banaset. Benaset.* Del llatí BENEDICTUS “beneït”, nom del famós fundador de l’orde benedictina. Les formes acabades en *eit* i les que conserven la -s- després de l’element *Bene-*, són arcaïsmes catalans d’influència occitana. *Benedecto* (995).” (Moll, p. 80).

Berceló: Variant gràfica de *Barceló*: “*Barceló.* Forma masculinitzada de *Barcelona. Barcelonus* (1213)”. (Moll, p. 130). El RAC.I inclou, en context llatí, les formes *Barcelonus* (912), *Barchinona* (962), *Barchinonus* (986), *Barcilona* (987) i *Barchinoni* (992) (p. 162).

Blanch: Variant gràfica de *Blanc*: “*Blanc. Blanch.* De l’adjectiu *blanc* (germànic BLANK), nom de color.” (Moll, p. 270).

Blanquer: “*Blanquer. Blanqué.* De *blanquer* “assaonador de pells” (Moll, p. 250).

Borrell (Borreyll): “*Borrell.* Del llatí BURRELLUS “vermellós”, que a l’edat mitjana era un nom personal freqüent a Catalunya. *Borrellus* (930, 936...)”. (Moll, p. 316). El RAC.I inclou una documentació copiosíssima d’aquest nom, en context llatí, des de *Borrello* (829) fins a *Borellus* (999) (p. 188-190).

Bosch: Variant gràfica de *Bosc*: “*Bosc. Bosch.* Del substantiu *bosc* (d’origen germànic) “lloc poblat de molts arbres. El mot *bosc* apareix com a primer element de diversos llinatges composts, com aquests: *Boschdemont, Boschmonar, Boschsacoma* (=bosc sa coma).” (Moll, p. 229).

Burguès: “*Burguès.* Del substantiu *burguès*, “home de la classe mitjana”. (Moll, p. 248). El DCVB s.v. *burguès* o *burgès* defineix així aquest mot: “En l’edat mitjana, persona de bona posició econòmica, que vivia sense exercir ofici ni comerç i que formava part de la classe social intermèdia entre els nobles i els mercaders i menestrals” (2, p. 739).

Castellar: “*Castellar.* Del llatí tardà *castellare* “territori agregat a un castell”. És el nom de quatre nuclis de població situats al Berguedà, al Vallès Occidental i al Solsonès.” (Moll, p. 136).

Català: “Nadiu de Catalunya.” (Moll, p. 172).

Clavell: “*Clavell.* Del substantiu *clavell*, nom d’una flor (del llatí CLAVELLUS “clau”) (Moll, p. 231). També “Antigament era el nom del clau de clavar.” (Moll, p. 292).

Creus: D’altres vegades en la documentació montuïrera coetània el trobam sota la forma *Crus*. Apareix com a component de diversos topònims. Entre d’altres hi ha *les Creus*, nom d’un veïnat del municipi de Maçanet de Cabrenys, a l’Alt Empordà. Tal com diu Moll: “*Creu. Creus. Greus. Crous. Lacreu. Sacreu.* Del nom comú *creu*. La forma *Crous* representa el plural de l’arcaic *crous* (del llatí CRUCE), del qual procedeix el modern *creu*. Les formes *Lacreu* i *Sacreu* duen aglutinats els articles: equivalen a *la creu* i *sa creu*.” (Moll, p. 213).

Cuc (Cuch): Com a llinatge no és inclòs a la monografia de Moll ni al DCVB. Es refereix a l’animal invertebrat del mateix nom. Caldrà afegir aquest llinatge a molts altres d’origen animal: *Abella, Agró, Aguil·la, Aguiló*, etc.

Dachs: “*Dac. Dach. Dacs. Dachs.* De *Daco* o *Dago*, que en germànic antic significava “dia” (i es podia interpretar com a “claror”) i en cèltic significava “bo”. *Daco* (907); *Dacho* (978)” (Moll, p. 102). El RAC.I inclou també nombrosos exemples des de *Daco* (833) fins a *Dachone* (999) (p. 212-214).

de Bonastre: “*Bonastre.* Grafia aglutinada de *bon astre* “bona estrella”; nom usat com a bon auguri” (p. 262). El fet que vagi acompanyat de la preposició *de*, generalment indicadura d’origen geogràfic, sembla que pot indicar relació amb *Bonastre*, municipi del Tarragonès, prop del Vendrell.

de Muntayans: Variant gràfica de *Muntanyans*. Moll registra la forma *Montanyà*: “*Montanyà.* De MONTINIANUS (derivat del cognom MONTINIUS), segons Meyer-Lübke. També pot ésser una aplicació antroponímica de l’adjectiu *muntanyà* “muntanyenc” derivat de *muntanya*” (Moll, p. 112, 1^a ed.). *Muntanyà* i *Muntanyana* són també els noms de dos poblets, el primer al Solsonès i el segon a la Ribagorça.

des Camps: “*Camp. Camps.* Del substantiu llatí CAMPUS, pl. *campos*, d’ús general en català” (Moll, p. 187).

des Cros: En català antic *cros* significava “clot” (Vegeu DECLLC, s.v. *gresol*, IV, p. 645-649). Hi ha diversos topònims catalans amb aquesta forma.

Deulosall: Variant gràfica de *Deulosal*: “*Deulosal.* Grafia aglutinada de la frase arcaica “*Deus lo sal*” (llatí DEUS ILLUM SALVET), “que Déu el salvi”, nom aplicat com a bon auguri a la naixença d’un infant” (Moll, p. 263).

Domènec: Variant gràfica de *Domènec*: “*Domènec. Domènec. Domenach.* De DOMINICUS, nom que significa “del Senyor”. *Ellemar Dominico* (1040) (Moll, p. 82). El RAC.I documenta diferents variants d’aquest nom, en context llatí, des de *Dominicus* (841) fins a *Domenico* (999) (p. 226 i 227).

Escarp (Ascarp): Pot tenir relació amb el monestir cistercenc d’*Escarp* (*Santa Maria d’Escarp*), a la dreta del Segre, a l’actual municipi de la *Granja d’Escarp* (Segrià). Pot ser també que sigui, simplement, variant gràfica de l’adjectiu *esquerp* “aspres, escabrós, poc accessible”.

Faurat: Variant gràfica de *Fauret*, diminutiu de *faure*: “*Faura.* Del provençal *faure* “ferre” (Moll, p. 306).

Ferran: “*Ferran, Farran, Ferrant, Ferrà, Farrà.* Nom de baptisme, adaptació del germànic FREDENAND (francès *Ferdinand*, castellà *Fernando*) amb adopció de la *rr* per influència de *ferro* (com en el francès *Ferrand* o *Ferrant*).” (Moll, p. 103).

Ferrer: “*Ferrer. Ferré. Farré. Ferrés. Farrés.* De *ferrer* (del llatí FERRÁRIUS “qui treballa el ferro” (Moll, p. 253). El RAC.I documenta, en context llatí, *Ferrario* (904) i *Ferrarius* (974) (p. 291).

Gener (Janer): “*Gener. Gené. Janer. Jané. Janés. Jené. Giner. Giné. Chiné.* Del nom del primer mes de l’any (llatí JANUARIUS, i en llatí vulgar JENUARIUS.” (Moll, p. 264). El RAC.I documenta, en context llatí, *Genarus* (916) i *Gennarius* (916).

Gonyolons (Gayalons, Goyalons, Gayallons, Goyollons): Variant de *Gonyalons*: “*Gonyalons*. De *Wanilone*, derivat del radical WAN “esperança”. *Gudalonis* (913); *Gudilonis* (913); *Gualaonsus* (988) (Moll, p. 110).

Gramatja: Variant gràfica de *Gramatge*: “*Gramatge. Gramage. Gramaje. Gramatches*. Del llatí GRAMMÁTICUS “gramàtic”. En francès hi ha el cognom *Gramache*, variant de l’antic occità *gramatge* “advocat, escriptor” (Moll, p. 254).

Guarrer (Garrer): Variant gràfica de *Guerrer*. No està documentat com a llinatge ni als *Llinatges catalans* de Moll ni al DCVB. Potser tengui relació amb l’accepció de “qui festeja l’enamorat o enamorada d’un altre” (DCVB, s.v. *guerrer*, 6, p. 453-454).

Janovart: Variant ortogràfica de *Genovard*: “*Genovard. Chenovart. Genebart. Ginovard. Gelobart*. Derivat de *Génova* amb el sufix -ard (com el fr. *savoyard* derivat de *Savoye*)” (Moll, p. 174).

Lorat: Variant gràfica de *Lloret*. Ací deu al·ludir al diminutiu de l’adjectiu *llor* “de color fosc” (DCVB, 7, s.v. *llor*).

Lupià: Variant gràfica de *Llupià*, poble situat en el cantó de Tuïr (Rosselló, Catalunya del Nord).

Marchús (Mercús): Variant gràfica de *Marcús*: “De MARCUCIUS, derivat del prenom llatí MARCUS. *Marcucio* (981), *Marchuzio* (1012)”. (Moll, p. 70).

Mars: Es tracta d’una forma ultracorrecta en compte de *Mas*, de la mateixa manera que *cars* = *cas*, *Mators* = *Matós*, etc. Quat al llinatge *Mas*: “*Mas*. Del substantiu *Mas* (del llatí MANSUS), “casa de camp habitable per als conreadors”, “finca rústica”, etc. (Moll, p. 215).

Massil: Moll no el registra, però sí DCVB i GEC, encara que només com a topònim de diverses comarques valencianes. Etim. de l’àrab *manzil* “hostal, posada”.

Mates: “*Mata. Mates. Matas. Lamata. Delamata*. Nom de planta silvestre, d’origen preromà segons alguns filòlegs, d’origen llatí segons altres. La forma *Delamata* és grafia aglutinada de *de la mata*.” (p. 237).

Matheu: “*Mateu. Matheu*. De MATTHAEUS, nom d’un dels quatre evangelistes” (p. 77).

Matons: Variant diminutiva de *Mata* o *Mates*.

Maymó: “*Maimó*. De l’àrab *Maimun*, nom personal, o de *ma’mun*, “fidel, constant” segons Epalza” (Moll, p. 303). El RAC.I registra un *Maimon* (944).

Mestra: Variant gràfica de *Mestre*: “*Mestre. Mestres*. De *mestre* (del llatí MAGISTER “home que es dedicava a ensenyar”) (Moll, p. 256).

Mieres (Mieras): “*Mieres*. Poble de la Garrotxa”. *Miliarias* (834).” (Moll, p. 144).

Mirayes (Miraylles): Variant gràfica de *Miralles*: “*Miralles*. Nom d’un castell de l’Alt Empordà, i de diferents pobles i muntanyes. Originàriament significava “talaia de guaita” (derivat de *mirar*). *Miralias* (982)” (Moll, p. 144).

Moge: Variant gràfica de *Moja*, nom del poblet del mateix nom, del municipi d'Olèrdola, a l'Alt Penedès. A Mallorca canvià de forma: *Mòger*, segurament per influència de diversos topònims mallorquins amb l'acabatall *-er*: *Sóller*, *Búger*, *Cúber*, *Bóquer*, *Míner*, etc.

Moscari (Mosqueri): No es tracta d'un llinatge sinó d'un malnom. En altres textos la persona que duu aquest nom apareix com *Pericó Pons*, en altra manera apelat *Mosqari*. Possiblement es tractava d'un individu provinent de *Moscari*, llogaret de Campanet, on encara abunda el llinatge *Pons*.

Muntaner: “*Muntaner. Montaner. Muntané*. Del substantiu arcaic *muntaner* (del llatí *MONTANÁRIUS “guardià de muntanyes o garrigues.” (Moll, p. 256).

Navata: Ni Moll ni el DCVB no el registren com a llinatge. Segurament té relació amb el municipi del mateix nom de l'Alt Empordà.

Oliver: “*Oliver. Olivé. Aliver. Alibé. Alivés. Alibés*. Nom de l'arbre que fa olives. Oliver era en l'edat mitjana un nom de baptisme, divulgat potser per la fama del personatge *Olivier* de la gesta carolíngia. De totes maneres no era un nom d'origen germànic, sinó llatí, igualment que s'ha dit referent a *Oliva. Olivarii* (1070).” (Moll, p. 238).

Palisser (Pellisser, Peliser, Pelicer): Variant gràfica de *Pellisser*: “*Pellisser. Pellicer. Pellicé. Pallisser. Pallicer. Pallissé*. Del substantiu *pellisser*, “que treballa o comercia en pells” (Moll, p. 257).

Palou: “*Palou*. Nom de diversos poblets del Vallès, de la Segarra i del Gironès. És el mateix topònim *Palol*, que ve del llatí PALATIOLUM a través de la forma arcaica *Palazol*.” (Moll, p. 149).

Parató: Variant gràfica de *Peretó*: “*Peret. Peretó*. Derivats diminutius de *Pere* (Moll, p. 78).

Picornell: Pel que sabem, almenys a la documentació montuïrera de mitjan segle XIV, funciona com un malnom: “en Jacme, apallat *Picorneyl*, en G. Reyat, apallat *Picorneyl*, de la paròquia de Castalig”. Quant a l'etimologia, pot tractar-se d'un derivat diminutiu de *picorna*, *picòrnia* o *picorni*, variants de *bigòrnia* < BIGORNIA”. Moll dóna com a possible el nostre parer: “Segons opinió de Joan Miralles, seria pres del mallorquí *picornell*, nom d'un bolet de forma especial punxeguda que s'hauria comparat a un nas llarg i agut” (Moll, p. 276).

Pol (Poll): “*Pol*. Del nom llatí PAULUS, nom de sant Pau. *Sant Pol* (nom de població) i *Sampol* (cognom) equivalent en català antic a *Sant Pau*”. (Moll, p. 78).

Pons: Variant gràfica de *Ponç*: “*Ponç. Pons*. Del cognom PONTIUS (derivat de PONTUS “la mar”), nom de diversos sants. *Poncus* (970). Combinat amb altres noms personals forma cognoms composts, per exemple *Ponçarnau* (escrit també *Ponsarnau*), *Ponsgem* o *Ponçgem* o *Pongem*, *Ponsgrau*, *Ponçjoan* (escrit també *Ponjoan*)” (Moll, p. 86).” El RAC.I consigna diverses variants del nom, en context llatí, des de *Poncus* (901) fins a *Poncio* (999) (p. 436).

Porret: Diminutiu de *Porro*: “Nom d’una varietat d’all (del llatí PÓRRUM)” (Moll, p. 240).

Porta: “*Porta. Portas. Laporta. Saporta*. Del substantiu *porta*” (Moll, p. 218).

Pou: “*Pou. Pous*. Del substantiu *pou* (del llatí PÚTEUS)” (Moll, p. 183).

Prats: “*Prat. Prats. Parat. Parats. Perats*. Del nom comú *prat* (del llatí PRATUM). Les formes *Parat, Parats* i *Perats* són pronunciacions defectuoses del mot *prat*.” (Moll, p. 196).

Puig: “*Puig. Pui. Puy. Puch. Espoy. Espuig. Despuig*. Del substantiu *Puig* (del llatí PODIUM), “muntanya”. La forma *Puy* és dialectal, pròpia del Pallars i de Ribagorça. Les formes *Espuig* i *Espoy* presenten aglutinat l’article *es*; equivalen, per tant, a *es puig* (=el puig). La forma *Despuig* conserva la preposició *de* davant de l’article *es*.” (Moll, p. 197).

Raffall: Variant gràfica de *rafal*: “*Rafal*. De l’àrab *rahl*, “casa de camp”, “hostal” (Moll, p. 303).

Ramis: “Sembla venir d’un nom germànic *Rami* o *Ramis*”. Dauzat considera el cognom francès *Ramis* com a variant de *Remy* (< REMIGIUS). *Ramius* (958)” (Moll, p. 118). El RAC.I documenta una sèrie de variants formals d’aquest nom, en context llatí, des de *Ramioni* (869) fins a *Ramio* (999) (p. 448 i 449).

Ribes: “*Riba. Ribes. Ribas Riva. Rivas. Larriba. Sarriba*. Del substantiu *riba* (del llatí RIPA) “vorera de mar o de riu”. La variant *Ribes* o *Ribas*, en plural, pot venir del topònim *Ribes*, població pirinenca. *Larriba* és grafia aglutinada de *riba* amb l’article *la*, i *Sarriba* ho és amb l’article *sa*” (Moll, p. 202).

Ripoyl: “*Ripoll. Ripol*. Nom d’una famosa vila pirinenca, que en les llatinitzacions medievals apareix en formes com *Ripullo* o *Rivipullo*, relacionant l’element *poll* amb el llatí *pullus* “gall” (Moll, p. 152). En realitat la segona part del nom al·ludeix al mot *poll* en l’accepció de “pollancre”.

Romanyà (de Romayà, de Romanyà): Es refereix a *Romanyà*, nom d’una vila de l’Alt Empordà i d’una altra a la Selva. Segons Moll: “*Romanyà*. D’un gentilici llatí ROMANIANUS derivat de ROMANUS.” (Moll, p. 72).

Rupià (Ropià): “*Rupià*. Nom d’un poblet del Baix Empordà, que probablement prové d’un gentilici llatí RUPIANUS” (Moll, p. 154).

Rosseyó: Variant formal de *Rosselló*: “*Rosselló. Roselló*. Nom d’una comarca catalana ultrapirinenca (l’antic RUSCINONE)” (Moll, p. 153).

Rubí: “*Rubí. Robí*. Nom d’una vila situada en el Vallès Occidental. Sembla venir del llatí RUPINUM, “rocós” (Moll, p. 153).

Sabater: “*Sabater. Sabaté. Sabatés*. Del substantiu *sabater*, “qui fa sabates.” (Moll, p. 258).

Sallibert: Forma dissimilada de *Salabert*: “*Salabert. Selabert. Salavert*. De *Salabehrt*, compost de *salla* “sala” i *beht* “brillant” (Moll, p. 121).

sa Manera: Segurament té relació amb el poble de *la Menera* (llatí MINARIA “mina”) de la comarca del Vallespir, prop de Prats de Molló, ja en territori de l'Estat Francès.

sa Rovira (Rovira): “*Rovira. Rovires. Robira. Ruvira. Rubira. Rubires. Roïra. Ruira. Ruyra.* Del llatí *ROBÉREA “roureda” (Moll, p. 241). Segurament té relació amb algun dels topònims catalans que contenen aquest fitotopònim.

Sabrià: Variant gràfica de *Cebrià*: “*Cebrià. Sebríà. Sabrià. Ceprià.* De *Cyprianus*, nom de sant que significa “de Xipre.” (Moll, p. 81).

Serra: “*Serra. Serres. Serras.* Del substantiu *serra*, “cadena de muntanyes.” (Moll, p. 204). També són diversos els indrets catalans que contenen aquest orònim.

Sussia: Segurament és un compost de *saul* o *sau* “salvat” (< SALVU), i *sia* (<*SIAT). D'on: *sau sia* “salvat sia”.

Tàpies: “*Tàpia. Tàpies. Tàpias. Tapis.* Del substantiu *tàpia* “tros de paret feta amb motlle” (Moll, p. 220). També pot tenir relació amb el poblet de *Tàpies*, de la comarca de l'Alt Empordà.

Tixador: Variant formal de *teixidor*: “*Teixidor. Texidor. Teixidó. Texidó.* Del substantiu *teixidor*, “qui té l'ofici o el negoci de teixir.” (Moll, p. 260).

Tolrà (Tollrà): “*Tolosà. Talusà. Tolsà. Tulsà. Tolrà. Toldrà. Tuldrà. Torlà. Turlà. Torrà.* Nadiu de Tolosa, ciutat del Llenguadoc. Les formes *Tolsà* i *Tulsà* presenten una contracció del topònim, que en les formes *Tolrà* i *Toldrà* es combina amb el rotacisme de la *s*. La forma *Torrà* ve de *Tolrà* amb assimilació de consonants per influència analògica de *Torre*.” (Moll, p. 176).

Tona: “*Tona.* Nom d'un poble de la Plana de Vic. *Tonna* (1097). Potser prové del gèl·lic *tunna* “bóta”, per comparació de forma del serrat de *Tona* amb un cubell capgirat”. (Moll, p. 158).

Trobat: “*Trobat.* Participi del verb *trobar*, aplicat a un infant que han trobat abandonat del pare o de la mare.” (Moll, p. 266).

Uguet: Variant gràfica del nom *Huguet*: “*Huguet. Auget. Auguets.* Forma diminutiva de *Hug*.” (Moll, p. 113).

Vergili: “*Virgili. Vergili. Verchili. Bargili. Vergeli.* Del llatí VIRGILIUS o VERGI-LIUS, nom de diversos sants, que significa “branca verda.” (Moll, p. 88).

Vert: Variant gràfica de *Verd*: “*Verd. Vert.* De l'adjectiu *verd*, nom de color.” (Moll, p. 278). També és probable que al·ludeixi a l'accepció de “jove, vigorós” que tenia també el mot *verd* en català medieval.

Viguat: Variant gràfica de *Viguet*: Derivat diminutiu català de *Vigo*: “*Vigo.* Del nom personal *Wigo*, procedent d'un radical germànic que significa “combat.” (Moll, p. 124).

Vingut: Participi del verb *venir*: “Sembla pres del participi de *venir*...” (Moll, p. 301).

Vinyolles: Variant gràfica de *Vinyoles*: “Forma plural de *vinyola* (del llatí VINEOLA), diminutiu de *vinya*” (Moll, p. 288, 1ª ed.). També pot tenir relació amb algun dels indrets catalans del mateix nom.

Noms de jueus

*Maymó ben Jacob, Moxí ben Abraffim, Sayt ben Magaluff, Magaluff ben Maymó, Moxí ben Maymó, Juseff ben Maymó, Salamó Belembó, Leó i Magaluff ben Abraffim.*⁶

CLASSIFICACIÓ DELS LLINATGES

Si seguim la classificació de Francesc de B. Moll sobre els cognoms o llinatges tenim:

1. Noms que representen el nom patern o matern. D’entre aquests hi ha noms llatins i/ preromans, noms bíblics, de l’Antic i del Nou Testament, noms de sants i noms germànics.

2. Noms que provenen de topònims, sobretot d’algun indret de Catalunya, inclosos noms gentilicis.

3. Noms de càrrec, d’ofici o de professió.

4. Noms referents a circumstàncies de naixement.

5. Noms originats com a malnoms o sobrenoms. Inclou noms de parentesc, de parts del cos, de qualitats, de defectes físics, d’animals, d’objectes o productes o que nasqueren d’una anècdota. Hi destaca, en aquests darrers, la motivació ironicohumorística.

Si partim d’aquesta classificació tendríem:

Grup 1: *Arnau, Asteva, Banet, Dachs, Domènech, Ferran, Gonyolons (Gayalons, Goyalons, Gayallons, Goyollons), Marchús (Mercús), Matheu, Maymó, Oliver, Parató, Pol (Poll), Pons, Ramis, Sabrià, Sallibert, Uguet, Vergili i Viguat.*

Grup 2: *Arbonès, Argenter, Berceló, Bosch, Castellar, Català, Creus, de Bonastre, de Muntayans, de Romanyà (Romanyà, de Romayà), des Camps, des Cros, Escarp (Ascarp), Janovart, Lupià, Mars, Massil, Mates, Matons, Mieres (Mieras), Mirayes (Miraylles), Moge, Moscari (Mosqueri), Navata, Palou, Porta, Pou, Prats, Puig, Raffall, Ribes, Ripoyl, Rosseyó, Rubí, Rupià (Ropià), sa Manera, sa Rovira (Rovira), Serra, Tàpies, Tolrà (Tollrà), Tona i Vinyolles.*

Grup 3: *Blanquer, Burguès, Faurat, Ferrer, Gramatja, Mestra, Muntaner, Palisser (Pellisser, Peliser, Pelicer), Sabater i Tixador.*

Grup 4: *Ascanella, Blanch, Borrell (Borreyl), Clavell, Cuc (Cuch), Guarrer (Garrer), Lorat, Lupià, Picornell, Porret, Vert i Vingut.*

Grup 5: *Agost, Company, Deulosall, Gener (Janer), Sussia i Trobat.*

⁶ Pel que fa als jueus montuïrers de mitjan segle XIV, vegeu sobretot el meu *Un Llibre de cort reial*, vol. II, pàgs. 135 i 136.

CONCLUSIONS

1. L'aplec d'homes d'armes de la part forana de Mallorca d'on extreim les dues llistes es troba dipositada a l'Arxiu Diocesà de Mallorca i porta la signatura MSL 307.

2. La llista d'homes d'armes fou elaborada en ocasió de la guerra amb Castella, devers l'any 1359, any envant any enrere. Segons Joan Rosselló Lliteras inclou tots els homes de setze a seixanta anys en disposició de poder usar armes.

3. L'aplec concerneix tots els pobles de la part forana. Hi falten només les viles de Pollença i Alcúdia. El nombre total d'homes d'armes és de 4386. En principi inclou també els preveres, els jueus i els esclaus manumissos, si bé podem observar que n'hi ha mancances en alguns pobles.

4. És notable el fet que en molts casos hi ha hagut una gran continuïtat de tradició antroponímica en els pobles mallorquins des del segle XIV.

5. Es tracta d'un repertori molt interessant perquè inclou la relació més antiga que coneixem dels noms dels néts i renéts de la primera generació de mallorquins nats o vinguts a Mallorca al segle XIII, provinents sobretot de terres catalanes, majoritàriament de parla oriental.

6. Les dues llistes que aportam comprenen els noms dels homes d'armes de Montuïri. No sabem per quin motiu hi ha dues llistes. És un cas únic en tot l'aplec.

7. La llista més extensa comprèn 130 noms mentre que l'altra inclou només 51 noms. Hi ha 45 noms de la llista breu que estan repetits en la segona. Els únics noms exclusius de la llista breu són: *Bartomeu Burguès, Berenguer Massil, Pere Pouet, Guillem Vingut, Jacme Barceló i Bernat Vergili*.

8. En general l'estructura de la designació és *prenom + llinatge patern*. Hi ha poques excepcions: *en Deulosall*⁷, *lo rector*⁸ i, en el cas dels noms de jueus: *Leó*. En alguns casos trobam menció identificadora de *fill de*: *Pericó Pellisser, fil d'en Guillem Peliser* (o *fil d'en Guillem*), *Pericó Pelicer, fil de n'Esteva Palisser* (o *fil de n'Esteva*).

9. De vegades trobam l'adjunció de la preposició *de* davant el llinatge, designant origen geogràfic: *de Romayà* (o *Romanyà*), *de Muntanyans, des Camps, des Cros, de Bonastre*.

10. Hi ha també algun cas de llinatge precedit de l'article salat: *Bernat sa Rovira, Arnau sa Manera*. No hi consten malnoms, però en un cas hom n'especifica l'ofici: *Bernat Pol, ffuster*.

11. En el cas dels jueus l'esquema predominant és *prenom + ben + segon nom*: *Maymó ben Jacob*, etc. Les úniques excepcions: *Salamó Belembo i Leó*.

12. És notable la varietat de grafies d'algun noms: *Borrell (Borreyll), Cuc (Cuch), de Romanyà (de Romayà, Romanyà), Escarp (Ascarp), Gener (Janer), Gonyolons (Gayalons, Goyalons, Gayallons, Goyollons), Guarrer (Garrer), Marchús (Mercús), Mieres (Mieras), Mirayes (Miraylles), Moscari (Mosqueri), Palisser (Pellisser, Peliser, Pelicer), Pol (Poll), Rupià (Ropià), sa Rovira (Rovira) i Tolrà (Tollrà)*.

⁷ Per d'altres informacions documentals de l'Arxiu Municipal de Montuïri sabem que al·ludeix a un tal Bartomeu Deulosal.

⁸ El rector d'aleshores nomia Ramon Llorenç. Per les informacions que surten en el llibre de cort reial ja esmentat sabem que era home especialment femeller.

LLISTES PER ORDRE ALFABÈTIC DE LLINATGES⁹

La llista llarga comprèn els següents noms:

Johan Agost
Jacme Arbonès
Bertomeu Argenter
Nicholau Argenter
Pere Argenter
Ffrancesch Arnau
Pericó Ascanella
Pere Ascarp
Jacme Asteva
Bernat Banet
Salvador Banet
Pere Blanch
Guillem Blanquer
Guillemó Borrell
Barthomeu Borreyll
Bernat Bosch
Pere Burguès
Jacme Castellar
Guillem Català
Johan Clavell
Pere Creus
Bernat Cuch
Guillem Cuch
Romeu Cuch
Pere Dachs
Johan de Bonastre
Guillem de Muntayans
Bernat de Romanyà
Guillem de Romanyà
Pere des Camps
Ramon des Cros
en Deulosall
Gabriel Domènech
Pere Domènech
Bernat Faurat
Jacme Ferran

⁹ En general seguim els criteris de transcripció de la col·lecció Els Nostres Clàssics, però en les llistes que segueixen a continuació ens hem permès posar en cursiva les lletres que apareixen amagades darrere qualque abreviatura.

Bertomeu Ferrer
Pericó Ferrer
Ffrancesc Mieras
Johan Garrèr
Berthomeu Gayalons
Julià Gayallons
Bernat Goyalons
Fferrer Goyollons
Pere Gramatja
Pere Janer
Guillem Janovart
Bernat Lorat
Pericó Lorat
Nicholau Lupià
Pere Mars
Guillem Mates
Berenguer Matheu
Antoni Mathons
Jacme Matons
Arnau Maymó
Arnau Mercús
Guillem Mestra
Ffrancesc Mieras
Pericó Mieras
Arnau Miraylles
Pericó Miraylles
Romeu Moge
Pere Moscari
Ffalip Muntaner
Bernat Navata
Berenguer Oliver
Berthomeu Oliver
Pericó Oliver
Astavanoy Palisser
Berenguer Palisser
Bernat Palisser
Pericó Palisser, fil d'en Guillem
Pericó Palisser, fil de n'Asteva
Barthomeu Palou
Berenguer Parató
Jacme Picornell
Bernadó Poll
Bernat Poll
Guillem Pons

Pere Porta
Arnau Pou
Jacme Prats
Guillem Puig
Guillem Raffal
Arnau Ramis
lo rector
Berthomeu Ribes
Jacme Ribes
Anthoni Ripoyl
Arnau Romanyà
Guillemó Romanyà
Bernat Rosseyó
Berthomeu Rovira
Guillemó Rovira
Berenguer Rubí
Domingo Rupia
Ramon Rupia
Arnau sa Manera
Bernat sa Rovira
Jacme Sabater
Johan Sabrià
Jacme Sallibert
Arnau Serra
Jacmó Serra
Pericó Serra
Berthomeu Sussia
Matheu Sussia
Simon Tàpies
Bernat Tixador
Guillemó Tolrà
Pere Tollrà
Bernat Tona
Pere Trobat
Jacme Uguet
Berthomeu Vergili
Matheu Vergili
Bernat Vert
Pericó Vert
Guillemó Viguat
Guillemó Vinyolles

La llista breu comprèn els següents noms:

Salvador Banet
Jacme Berceló
Bartomeu Burguès
Pere Burguès
Guillemó Cuch
Romeu Cuch
Pere Dachs
Guillem de Romayà
Pere Escarp
Pere Gener
Bartomeu Gonyolons
Bernat Gonyolons
Ffarer Gonyolons
Johan Guarrer
Arnau Marchús
Banet Martí
Berenguer Massil
Ffrancesch Mieres
Pericó Mieres
Arnau Mirayes
Pere Mosqueri
Falip Muntaner
Berenguer Oliver
Bernat Palisser
Estevenoy Palisser
Bartomeu Palou
Pericó Pelicer, fil de n'Esteva Palisser
Pericó Pellisser, fil d'en Guillem Peliser
Bernat Pol
Bernat Pol, ffuster
Guillem Pons
Pere Porret
Jacme Prats
Arnau Ramis
Barthomeu Ribes
Arnau Romanyà
Bernat Romanyà
Guillemó Romanyà
Domingo Ropià
Arnau sa Manera
Bernat sa Rovira
Johan Sabrià

Arnau Serra
Jacme Serra
Pericó Serra
Pericó Tolrà
Pere Trobat
Bartomeu Vergili
Bernat Vergili
Bernat Vert
Guillem Vingut